

Sekretess vid forskningssamverkan

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 2006/07:91 *Sekretess vid forskningssamverkan*. Propositionen har inte föranlett några följdmotioner.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att det i sekretesslagen (1980:100) införs ett sekretesskydd hos universitet och högskolor för uppgift om enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat som har lämnats eller kommit fram vid forskningssamverkan mellan lärosätet och en enskild. Den föreslagna bestämmelsen om sekretess blir tillämplig om det måste antas att den enskilde har deltagit i forskningssamverkan under förutsättning att uppgiften inte röjs. Även annan myndighet som tillsammans med ett lärosäte deltar i sådan samverkan ska omfattas av sekretess. Den nya bestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 juli 2007.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Utskottets överväganden	5
Sekretess vid forskningssamverkan	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Propositionen	8
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Sekretess vid forskningssamverkan

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100). Därmed bifaller riksdagen proposition 2006/07:91.

Stockholm den 10 maj 2007

På utbildningsutskottets vägnar

Sofia Larsen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sofia Larsen (c), Marie Granlund (s), Margareta Pålsson (m), Mats Gerdau (m), Mikael Damberg (s), Gustav Blix (m), Agneta Lundberg (s), Ulf Nilsson (fp), Louise Malmström (s), Betty Malmberg (m), Ibrahim Baylan (s), Gunilla Tjernberg (kd), Lars Hjalmered (m), Peter Hultqvist (s), Ulrika Carlsson i Skövde (c), Mats Pertoft (mp) och Eva Olofsson (v).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen lägger i propositionen *Sekretess vid forskningssamverkan* (prop. 2006/07:91) fram förslag om att i sekretesslagen införa en ny bestämmelse gällande sekretess vid sådan forskning som efter överenskommelse bedrivs i samverkan mellan ett universitet eller en högskola och en enskild. Lagförslaget har granskats av Lagrådet som i sitt yttrande lämnat förslaget utan erinran. I förhållande till lagrådsremissen innehåller förslaget en mindre ändring av redaktionellt slag. Regeringens lagförslag återfinns i bilaga 2.

I betänkandet *Samverkan mellan högskolan och näringslivet* (SOU 1996:70) föreslogs en bestämmelse om sekretess vid forskningssamverkan.

Behovet av sekretess vid forskningssamverkan har påtalats av Verket för innovationssystem i rapporten *Vinnforsk* (VP 2003:1).

I november 2005 överlämnades betänkandet *Nyttiggörande av högskoleuppfindingar* (SOU 2005:95). Utredaren lämnar bl.a. förslag till lagstiftning gällande sekretess vid forskningssamverkan. Betänkandet har remissbehandlats.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Utskottets överväganden

Sekretess vid forskningssamverkan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör anta regeringens förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Gällande bestämmelser

Offentlighetsprincipen innebär att allmänheten ska ges insyn i statens och kommunernas verksamhet. Principen kommer bl.a. till uttryck i tryckfrihetsförordningens bestämmelse (2 kap. 1 §) om rätten att ta del av allmän handling hos myndighet. Tryckfrihetsförordningen definierar allmän handling som sådan handling som förvaras hos myndighet och är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndigheten (2 kap. 3 §). I offentlig verksamhet görs åtskillnad på ärendehandläggning och faktiskt handlande. Forskning är vanligen att betrakta som det senare, men kan i vissa fall utgöra ärendehandläggning. Handling som inte kan hänföras till ett visst ärende blir allmän när den har justerats av myndigheten eller på annat sätt har färdigställts.

Att en handling är allmän innebär inte med nödvändighet att den är offentlig. Ibland väger allmänna eller enskilda sekretessintressen tyngre än intresset av offentlighet. Rätten att ta del av allmän handling hos myndighet kan då begränsas enligt bestämmelser i sekretesslagen (1980:100) eller i annan lag som den lagen hänvisar till. Myndigheter har ingen möjlighet att ingå kontraktsrättsliga åtaganden som inskränker skyldigheten att utlämna offentliga handlingar som inte omfattas av sekretess.

Sekretesslagens (1980:100) bestämmelse om s.k. uppdragssekretess (8 kap. 9 §) innebär att sekretess gäller hos myndighet för uppgift som avser provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet, värdering, vetenskaplig, teknisk, ekonomisk eller statistisk undersökning eller annat sådant uppdrag som myndigheten utför för enskilds räkning. Sekretess gäller endast om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs. Hos universitet och högskolor gäller sådan sekretess i högst tio år.

Sekretesslagen har även en bestämmelse (8 kap. 10 §) som ger sekretesskydd åt enskild som trätt i affärsförbindelse med myndighet för uppgift om den enskildes affärs- eller driftförhållanden.

Skydd för uppgifter om uppfinningar eller företagshemligheter i samband med ansökan om patent regleras i 8 kap. 13 § sekretesslagen.

Propositionen

I propositionen föreslås att det i sekretesslagen (1980:100) införs en ny bestämmelse med innebörden att sekretess ska gälla vid sådan forskning som efter överenskommelse bedrivs i samverkan mellan ett universitet eller en högskola och en enskild. Även hos annan myndighet, som deltar i sådan samverkan tillsammans med ett universitet eller en högskola, ska sekretess gälla. Förslaget motiveras av en ökad betydelse av att högskolor samverkar med det omgivande samhället. Sådan samverkan bidrar till ekonomisk tillväxt, ökar högskolans kunskaper och erfarenheter samt ger möjlighet till ekonomiska bidrag.

I propositionen betonas betydelsen av att skilja på uppdragsforskning, där högskolan utför ett visst forskningsarbete på uppdrag av en extern beställare, och forskningssamverkan, där högskolan deltar som part i ett gemensamt forskningsprojekt. Viktig forskningssamverkan med företag och andra enskilda sker bl.a. inom ramen för EU:s ramprogram för forskning, teknisk utveckling och demonstration.

I betänkandet Nyttiggörande av högskoleuppfindingar (SOU 2005:95) redovisas att de kontrakt som högskolor ingår med företag och andra enskilda oftast innehåller klausuler om sekretess för lämnade uppgifter och forskningsresultat. Även deltagande som part i EU:s ramprogram innebär för högskolan löften om sekretess.

Gällande lagstiftning ger inte högskolor som deltar i forskningssamverkan möjligheter att ingå kontraktsrättsliga åtaganden som begränsar de skyldigheter som följer av offentlighetsprincipen. Visserligen finns i sekretesslagen rättsligt stöd för sekretess vid uppdragsforskning (8 kap. 9 §), men sekretess vid forskningssamverkan som högskolor driver tillsammans med företag och andra enskilda saknar rättslig reglering. Därtill kommer att den lagstiftning som gäller sekretess vid affärsförbindelse (8 kap. 10 §) varken anses tillämplig eller tillräcklig. Regeringen konstaterar även att bristen på sekretesskydd vid forskningssamverkan fungerar dåligt i relation till gällande patentlagstiftning. Patent får nämligen endast meddelas på en uppfinning som är ny i förhållande till vad som blivit känt före dagen för patentansökningen. En uppfinning som förekommer i en allmän och offentlig handling hos en myndighet kan därför inte, oavsett om handlingen begärs utlämnad eller inte, skyddas genom patent.

Regeringen menar att bristen på rättslig reglering gällande sekretess vid forskningssamverkan kan leda till att högskolor gör sig skyldiga till kontraktsbrott som får ekonomiska konsekvenser. Vidare har bristen på sekretess i vissa fall bidragit till att forskningssamverkan inte kommit till stånd eller har förlagts utomlands. Möjligheten att lärosäten skulle kunna avtala bort klausuler om sekretess bedöms vara mycket begränsad. Sekretesskydd är avgörande för att företag och andra enskilda ska vilja delta i samverkan.

Regeringen drar därför slutsatsen att det behövs en ny bestämmelse som ger ett rättsligt stöd för sekretess även vid forskningssamverkan mellan högskola och enskild. Sekretess ska även gälla hos annan myndighet som,

tillsammans med ett universitet eller en högskola, deltar i sådan samverkan. Utifrån betydelsen av offentlighet i högskolan bör dock inte bestämmelsen göras mer omfattande än nödvändigt.

Propositionens förslag innebär att sekretess vid forskningssamverkan ska omfatta uppgift om enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat om det måste antas att den enskilde har deltagit i samverkan under förutsättning att uppgiften inte röjs. Sekretessen ska gälla i högst tio år. Såväl sekretessens tidsmässiga som områdesmässiga omfattning motiveras bl.a. med hänvisning till vad som krävs för deltagande i EU:s forskningsprogram. Bestämmelsen ska inte tillämpas på uppgift som har lämnats i ansökan om patent eller registrering av mönster. I sådana fall gäller sekretess endast om det följer av sekretesslagens bestämmelse om patentsekretess (8 kap. 13 §). Regeringen menar att intresset av insyn motiverar att regeringen för särskilt fall ska kunna förordna om undantag från sekretessen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att riksdagen bör bifalla propositionen.

Högskolans forskningssamverkan med privata företag och andra enskilda behöver utvecklas och underlättas. Samverkan kan ofta vara den länk som innebär att forskningsresultat omsätts i praktisk verksamhet. Propositionens förslag innebär att sådan forskningssamverkan ska kunna äga rum utan risk för att uppgifter om enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat röjs.

Vid samverkan med företag avkrävs högskolor ofta åtaganden om sekretess som innebär konflikter med reglerna om handlings offentlighet. Det gällande rättsläget innebär därför att högskolor i vissa fall träffar ogiltiga avtal när de avger löften om sekretess. Genom den föreslagna bestämmelsen i sekretesslagen kan problemet lösas.

EU har nyligen beslutat om det sjunde ramprogrammet för forskning, teknisk utveckling och demonstration, vilket löper under perioden 2007–2013. Förhoppningen är att många svenska högskolor och forskare ska kunna delta i detta program i samverkan med företag och andra enskilda. Löften om sekretess är dock ett villkor för sådan samverkan. Även av detta skäl är propositionens förslag betydelsefullt.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2006/07:91 Sekretess vid forskningssamverkan:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att det i sekretesslagen (1980:100)¹ skall införas en ny paragraf, 8 kap. 30 §, av följande lydelse.

8 kap.

30 § Sekretess gäller hos universitet och högskolor för uppgift om enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat som har lämnats eller kommit fram vid sådan forskning som efter överenskommelse bedrivs i samverkan med en enskild, om det måste antas att den enskilde har deltagit i samverkan under förutsättning att uppgiften inte röjs.

Sekretess enligt första stycket gäller även hos en annan myndighet som tillsammans med ett universitet eller en högskola deltar i forskningssamverkan med en enskild.

Sekretess enligt första och andra styckena hindrar inte att en uppgift lämnas till en annan part som deltar i den forskningssamverkan som uppgiften hänför sig till.

Första stycket gäller inte om uppgiften har lämnats i ett ärende om ansökan om patent eller registrering av mönster. I sådant fall gäller sekretess endast om uppgiften omfattas av sekretess enligt 13 §.

Regeringen kan för särskilt fall förordna om undantag från sekretessen, om den finner det vara av vikt att uppgiften lämnas.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tio år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2007.

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.